CONTRA TEMPO: παραλλαγές σε μια πεταλούδα κι αρκετά φέιγ βολάν

της Τέσης Λαζαράτου*

«Βαρύς ο κόσμος να τον ζήσεις,

όμως για λίγη περηφάνια το άξιζε.»

Όταν έγραφε ο Ελύτης αυτούς τους στίχους, σίγουρα δεν είχε στο μυαλό του ότι λίγες δεκαετίες μετά θα ήταν τόσο παρωχημένοι…

Μεσούσης της λαίλαπας των εξοντωτικά απολίτιστων πολιτιστικών –κι όχι μόνο– αποκαλύψεων, στην καρδιά της υγειονομικής κρίση που μαίνεται και της πολιτικής εκμετάλλευσης της που λυσσομανά, αποκλεισμένοι στον ανέγγιχτο κόσμο της κατ’ οίκον ιδιώτευσης, μήπως να βρούμε το χρόνο να σκεφτούμε τις λέξεις που χάνονται;

Περηφάνεια, τιμή, αντίσταση, σύγκρουση, ανάληψη ευθύνης, πάθος για τη λευτεριά, κι άλλες ομοούσιες «παλιάς κοπής», παρηκμασμένες έννοιες, ηχητικά κελύφη άδεια από νόημα ένεκα λεηλασίας, κινδυνεύουν να βρεθούν καθ’ οδόν για το μουσείο της κοινωνικής μας ιστορίας. Εκθέματα επιτύμβια για τις επερχόμενες γενεές, καρφωμένα εφιαλτικά σε ταφόπλακες κάθε γλωσσικού σημαίνοντος μάς προετοιμάζουν, δια της απουσίας τους, στην κατεύθυνση του αφανισμού του συμβολικού πεδίου.

Και εμείς βαθιά ανυπόληπτοι έναντι του ιδίου του βλέμματός μας, αφού τελικά «ανέκφραστοι» παραχωρούμαστε στην ψυχική ερήμωση. Ούτε καν συμπτώματα ψυχικής τάξης δεν εμφανίζουμε πια οι άνθρωποι γιατί κι αυτό απαιτεί μια κάποια ψυχική δραστηριότητα που δεν μας βρίσκεται πλέον διαθέσιμη. Έτσι κάπως θα μετατραπούμε βορά στα αυτοάνοσα, ή υποψήφια θύματα στην επερχόμενη νέα πανδημία! Ανύποπτοι για τη μόλυνση που μας

έχει κατατροπώσει ήδη από πάντα, χωρίς έστω μία ελπίδα αντιδότησης στο δηλητήριο της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο, κωφεύουμε ακόμα και στις λέξεις μας που χάθηκαν. Παραδομένοι καταστατικά στην πιο γλυκιά μέθη της κατανάλωσης διεκπεραιώσεων και συμπεριφορών που κρύβει εκείνος ο απεγνωσμένος που δεν θα εξεγερθεί ποτέ. Εφιαλτικό τοπίο ενός μελλοντικού κολαστήριου ή ένας άλλος εμφύλιος στο καιρό της ιικής δυστοπίας;

«Βαρύς ο κόσμος να τον ζήσεις,

όμως για λίγη περηφάνια το άξιζε.»

Όταν έγραφε ο Ελύτης αυτούς τους στίχους σίγουρα δεν είχε στο μυαλό του, ότι λίγες δεκαετίες μετά θα ήταν τόσο επίκαιροι. Πολλώ δε μάλλον, ότι θα χρειαζόταν μια απεργία πείνας, για να συναντήσουν εκ νέου αυτές οι παρωχημένες λέξεις τα πάντα επίκαιρα διακυβεύματά τους…

Γιατί οι λέξεις έχουν συντριβεί, αφού δεν μπόρεσαν να πουν για την «νόμιμη» αξίωση του κράτους πάνω στο μονοπώλιο της βίας. Και εκεί στη δίκαιη άρση της, όταν κι όπου οι σημασίες επανίστανται, το contra tempo! Σαν τη μουσική άρση που επισημαίνει – ενίσταται κι ανατρέπει ό,τι προηγήθηκε στη μουσική θέση, όχι ενάντια στο χρόνο αλλά από την άλλη του μεριά. Δια της αλλαγής του χρόνου –ένα τρικ επωφελούς διαιρετότητας παρότι ο χρόνος είναι τελικά αδιαίρετος– οδηγείται στο διφορούμενο του λόγου, ό,τι εμμένει οιονεί διαλείπον ως ιδεολογία. Το contra tempo μας εισάγει στο απροσδόκητο μη αναμενόμενο με ακριβώς τον αντίστροφο τρόπο από ό,τι η επιδημιολογία, στο προδοκώμενο μη αναμενόμενο.

Κοντολογίς σήμερα ίσως να αποδεικνύεται πως ο κορωνοϊός μπορεί να μας πει για την επίπτωση που έχει ο ένας στον άλλο. Να μας ξυπνήσει από το λήθαργο μιας υπνωτισμένης καθημερινότητας, να μας καταστήσει ενήμερους για την ξεχασμένη έννοια της αμοιβαιότητας και να καταδείξει την ανήκεστο βλάβη μιας τάχα-μου-θετικής-σκέψης που «άνθισε» στα χρόνια του

νεοφιλελευθερισμού. Για το πώς δηλαδή ο επαπειλούμενος θάνατος ενός απεργού πείνας είναι μια θύελλα τοξικής σκόνης που αν συμβεί, θα την εισπνεύσουμε όλοι. Κι αν τον αποτρέψουμε, αν με εκείνη την μαγική τηλεκίνηση της ύλης, μοναδική επίτευξη του θαυμαστού σύμπαντος της αλληλεγγύης, καταφέρουμε να συνδέσουμε πάλι τον ορό στη φλέβα του Δ. Κουφοντίνα, τότε οι λέξεις θα εμψυχωθούν σαν πεταλούδες κι οι ψυχές μας θα επαναοικειοποιηθούν ήχους, σημασίες και, ναι, την ελευθερία του πετάγματος!

Περηφάνεια, όπως το βλέμμα της καθηγήτριας στο ΑΠΘ, όταν το σώμα της γινόταν ασπίδα στον παρολίγο διαμελισμένο φοιτητή.

Τιμή, όπως εκείνοι που χάσανε βίαια την παιδικότητά τους και τώρα αποπειρώνται να γυρίσουνε πίσω για να την τιμήσουν.

Αντίσταση, όπως εκείνοι που για πέμπτη Παρασκευή τρώνε ξύλο δεχόμενοι απρόκλητες και συνεχόμενες επιθέσεις από τα εντεταλμένα όργανα της καταστολής, κατ' ευφημισμόν «δυνάμεις ασφαλείας».

Σύγκρουση, όπως ο καθηγητής που διαχωρίζει τη θέση του από τη σύγκλητο, για την παραχώρηση της παιδείας στο υπουργείο δημόσιας τάξης.

Ανάληψη ευθύνης όπως στην «επίθεση» με τρικάκια υπέρ του Κουφοντίνα στο σπίτι της Προέδρου της Δημοκρατίας – έτσι ονομάστηκε η ρίψη φείγ βολάν.

Πάθος για την λευτεριά όπως 47η μέρα απεργία πείνας του πολιτικού κρατούμενου Δημήτρη Κουφοντίνα, ενός λεύτερου ανθρώπου παρότι φυλακισμένου, που με την απεργία του επιμένει να εγγράφει με όρους συμβολικής νομιμότητας ό,τι η αστική νομιμότητα παράτυπα αποκλείει.

«Ο Άλλος δεν είναι θεμέλιο αρχών και ηθικών, δεν είναι η ύψιστη απόδειξη της ύπαρξης του α πριόρι-Εγώ, είναι ασύνδετος, ασυσχέτιστος και απόλυτα απροσδιόριστος, μέχρι να επικρατήσει ως ο μόνος πραγματικός καθορισμός» λέει η λεβινασική

παρακαταθήκη. Αλλά εσείς οι άλλοι που σκέφτεστε αλλιώς τον άλλον, εξουσιολάγνοι, διαστροφικοί και άρχοντες, όσοι κι όσες αφήνετε να βασανίζεται ένας άνθρωπος μέχρι την εσχατιά της εξόντωσης, και σεις όσοι σας αρέσει να τον ταπεινώνετε… παραληρητικά παντοδύναμοι, κανείς δεν θα βρεθεί να σας σκεφτεί, διαβάζοντας αυτόν το στίχο του Ελύτη.

Ούτε οι σκιές σας.

* Η Τέση Λαζαράτου είναι ψυχοθεραπεύτρια.